

ХУЛОСАИ

шӯъбаи флора ва систематикаи растаниҳои
Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИТ

Тадқиқоти диссертациони дар мавзӯи «Флора ва экологияи обсабзҳои сабзи (Chlorophyta) ҳавзаҳои оби Тоҷикистони Шимолӣ ва водии Зарафшон», дар Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иҷро гардидааст.

Мирсабуров Шавкатҷон Мираҳматович соли 2012 Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобочон Ғафуровро хатм намуда ҳамон сол ба аспирантураи назди Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба шӯъбаи рӯзона дохил шуда, соли 2015 онро хатм кардааст. Айни замон мавсуф ба ҳайси омӯзгор дар факултети биология ва химияи Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобочон Ғафуров фаъолият дорад.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2022 аз ҷониби аспирантурияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: роҳбари илмии унвонҷӯ доктори илмҳои биологӣ, Бобоев М.Т мебошад.

Дар натиҷаи муҳокимаи рисолаи номзадӣ ҳайати аъзоён ба хулосаҳои зерин омаданд.

Омӯзиш ва таҳқиқи хусусиятҳои биологии растаниҳо, аз ҷумла обсабзҳо, гуногуншаклӣ, сохтори таснифотӣ ва таркиби флораи онҳо яке аз масъалаҳои муҳими илми биология буда, дар беҳдошт ва пешгирии таназзули онҳо заминаи мусоид фароҳам меоварад.

Баҳодихӣ ба кори иҷронамудаи унвонҷӯ. Рисолаи номзодии Мирсабуров Шавкатҷон Мираҳматович дар сатҳи баланди илмӣ ва амалӣ ба анҷом расида, маводи зиёдро дар бар гирифтааст. Таҳлили объекти таҳқиқ бо назардошти методҳои муосири илмӣ чараён гирифта, хулосаҳои

дақиқи илмӣ бароварда шудааст. Дар рисола таркиби намудии обсабзҳои сабзи Тоҷикистони Шимолӣ дар шароити минтақа муқаррар карда шудааст, ки дар шинохти бештари обсабзҳои сабзи дарёҳои Тоҷикистони Шимолӣ заминаи мусоид фароҳам меоварад.

Иштироки унвонҷӯӣ барои ба даст овардани натиҷаҳо, ки дар диссертатсия дарҷ гардидаанд. Унвонҷӯӣ бевосита дар экспедитсияҳо ва таҳқиқотҳои саҳроӣ, барои ба даст овардани натиҷаҳо, коркард ва таҳлили онҳо, ки дар диссертатсия дарҷ гардидаанд, иштирок намуда, дар ин замина мақола ва фишурдаҳои илмиро омода ва нашр намудааст. Маводи диссертатсия дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ илмӣ «Ҳифзи гуногуннамудии биологии Помир дар шароити тағйирёбии иқлим» (Душанбе, 2014), «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ» (Душанбе, 2015; Хучанд 2019; Кӯлоб 2021), «Гуногуннамудии биологии экосистемаҳои кӯҳии Помир вобаста ба тағйирёбии иқлим» (Душанбе, 2021) баррасӣ ва муҳокима карда шудаанд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотҳои гузаронидашуда. Саҳеҳият ва эътимоднокии натиҷаҳои бадастомадаро таҳқиқоти бисёрқаратаи саҳроӣ ва озмоишӣ, истифодаи усулҳои маъмул ва инчунин таҳлили омории натиҷаҳои дар рафти таҳқиқот ба дастомада тасдиқ менамоянд.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот. Дар рисола нахустин маротиба хусусиятҳои таркибӣ ва намудии обсабзҳои сабзи Тоҷикистони Шимолӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, пас аз гузаронидани таҷриба, ташҳис, муқоисаву муқобала дар маҷмӯъ баъди анҷоми корҳои таҳқиқӣ 31 намуди нави обсабзҳои сабз барои флораи Тоҷикистони Шимолӣ ва 18 намуди нав барои Тоҷикистон дарёфт ва муайян карда шудааст. Натиҷаи ин кори илмӣ дар муайянсозии обсабзҳои кашфнашудаи дарёҳои шимоли Тоҷикистон аз муҳимтарин дастовардҳои барои илми биология ва обсабзшиносӣ мебошад. Афзун бар ин, дар рисола нахустин маротиба таркиби намудии обсабзҳои сабзи ҳавзаҳои оби минтақаи ҳамворӣ бо сарчашмаҳои оби баландкӯҳӣ муқоиса ва фарқияти таркиби намудии онҳо муайян карда шудааст.

Аҳаммияти амалии таҳқиқотҳои гузаронидашуда. Натиҷаҳои бадастомада дар гузаронидани таҳқиқот оид ба алгофлора, динамикаи шумораи намудҳо ва хусусиятҳои экологии онҳо дар минтақаи таҳқиқотӣ, яъне Тоҷикистони Шимолӣ ва водии Зарафшон ҳамчун заминаи назариявӣ хизмат мерасонанд. Маводи рисоларо метавон дар раванди таълими фанҳои «Алгология ва микология», «Систематикаи растаниҳои

дараҷаи паст», «Экология», «Флораи обсабзҳои Тоҷикистон» дар факултети биологияи мактабҳои олии мавриди истифода қарор дод.

Маълумот оид ба хусусиятҳои сапробнокии обсабзҳои сабз дар минтақаҳои таҳқиқотӣ барои муайян намудани таркиби сифатии оби обанборҳо ҳамчунин бо мақсади ҷалби оби ҳавзаҳои биологӣ ё обпартоҳои минтақаҳои аҳолинишин ва корхонаҳои саноатӣ метавонанд истифода намоянд.

Арзиши корҳои илмӣ унвонҷӯӣ. Таркиби намудӣ, паҳншавӣ, хусусиятҳои экологии обсабзҳои сабз дар Тоҷикистони Шимолӣ ва водии Зарафшон омӯхта шуд. Хусусиятҳои экологии обсабзҳои сабзи минтақаи ҳамворӣ бо ҳавзаҳои оби доманакӯҳӣ муқоиса ва динамикаи шумора, нашъунамои мавсимии онҳо муқаррар карда шуд. Истифодаи обсабзҳои сабз ба монанди *Chlorella*, *Scenedesmus*, *Ankistrodesmus*, *Chlamydomonas* дар тозакунии биологии таркиби оби обҳавзаҳои дорӣ оби ифлос пешниҳод гардид.

Саҳми шахсии довталаб. Муаллиф дар таълиф, таҳияи нақша ва барномаҳои таҳқиқот, гузаронидани баҳисобгирӣ ва ҷамъовари маводи саҳроӣ, муайян кардани таркиби намудӣ, шумораи намудҳо, муайян кардани мавсими нашъунамои обсабзҳои сабз дар Тоҷикистони Шимолӣ ва водии Зарафшон, коркарди оморӣ ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи таҳқиқот, омода ва интишори маводи ҷопӣ бевосита иштирок намудааст.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ: конференсияи байналмилалии илмӣ-амалӣ «Ҳифзи гуногуннамудии биологии Помир дар шароити тағйирёбии иқлим» (Душанбе, 2014), конференсияҳои байналмилалии «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ» (Душанбе, 2015; Хучанд, 2019; Кӯлоб, 2021), конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ «Гуногуннамудии биологии экосистемаҳои кӯҳии Помир вобаста ба тағйирёбии иқлим» (Хоруғ, 2021) ва дар конференсияҳои илмӣ анъанавии апрелии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров (2015-2021) маърузаҳои илмӣ карда шуд. Инчунин дар конференсияи кормандон ва ҳайати профессорон-омӯзгорони Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров (2019, 2021), дар ҷаласаи васеи шӯбаи флора ва систематикаи растаниҳои Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои

Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (2022), ҷаласаи умумилаборатории Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (2022) ва кафедраи ботаника ва физиологияи растаниҳои Донишгоҳи давлати Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров (2022) пешниҳод ва муҳокима шудааст.

Дарчи пурраи натиҷаҳои диссертатсия дар корҳои нашрнамудаи унвонҷӯӣ. Натиҷаҳои диссертатсия дар 9 кори илмӣ: 4 - фишурдаи мақола дар маводи конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ва 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр карда шудаанд:

Мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

[1-М]. Мирсабуров Ш.М. Материалы к фитогеографии пресноводных водоросей Центральной Азии [Текст] / Х.Х. Хисориев, А.Г. Ибоди, Ш.М. Мирсабуров // Доклады АН Республики Таджикистан. 2014. – Т. 57. – № 1. – С. 63-72.

[2-М]. Мирсабуров Ш.М. Таҳлили таксономии обсабзҳои сабз Chlorophyta дар обанбори Даҳанасой [Матн] / Ш.М. Мирсабуров // Номаи Донишгоҳ: силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. – Хучанд, 2020. – №1 (52). – С. 51-55.

[3-М]. Мирсабуров Ш.М. Роль зеленых водорослей в определении качества воды в Кайраккумском и Каттасайском водохранилищах [Текст] / Ш.М. Мирсабуров, Г.Х. Шарипова // Учёные записки: серия естественные и экономические науки. – Худжанд, 2020. – №1 (52). – С. 56-60.

[4-М]. Мирсабуров Ш.М. О зелёных водорослях – Chlorophyta бассейна р. Исфары [Текст] / Ш.М. Мирсабуров, Х.Х. Хисориев // Доклады АН Республики Таджикистан. – 2021. – Т. 64. – №1-2. – С. 108-112.

[5-М]. Мирсабуров, Ш.М. Новые флористические находки зеленых водорослях – Chlorophyta Северного Таджикистана [Текст] / Ш.М. Мирсабуров, М.Т. Бобоев // Учёные записки: серия естественные и экономические науки. – Худжанд, 2022. – №1 (60). – С. 27-30.

Мақолаҳо ва маърузаҳо:

[6-М]. Ташкил намудани алгорезерватҳо ва ё мамнӯъгоҳҳои хурд барои ҳифзи намудҳои нодири обсабзҳо дар Тоҷикистон [Матн] / Ҳ. Ҳисориев, П.А. Қурбонова, Ш.М. Мирсабуров // Мавадҳои конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ «Ҳифзи гуногуннамудии биологии Помир дар шароити тағйирёбии иқлим». Душанбе, 2014. – С. 90-92.

[7-М]. Мирсабуров Ш.М. Омӯзиши гуногуншаклии обсабзҳои кабуду сабз – *Cyanophyta* дар обанбори Даҳанасой [Матн] / Ш.М. Мирсабуров, Г.Ҳ. Шарипова // Мавадди конференсияи VIII-уми байналмилалӣ «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ». Душанбе: Дониш, 2019. – С. 27-28.

[8-М]. Мирсабуров Ш.М. Гуногуннамудии обсабзҳои сабз (*Chlorophyta*) дар ҳавзаи Сирдарё [Матн] / Ш.М. Мирсабуров // Мавадди конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ «гуногуннамудии биологии экосистемаҳои кӯҳии Помир вобаста ба тағйирёбии иқлим». Душанбе: Дониш, 2021. – С. 58-60.

[9-М]. Мирсабуров Ш. М. Гуногунии биологии обсабзҳои кабуду сабз – *Cyanophyta* дар обанбори Каттасой [Матн] / Ш.М.Мирсабуров, Г.Ҳ. Шарипова // Мавадди конференсияи IX-уми байналмилалӣ «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ». Душанбе: Дониш, 2021. – С. 24.

Қарор қабул карда шуд:

Рисолаи номзадии унвонҷӯ муаллими кафедраи ботаника ва физиологияи растаниҳо Мирсабуров Шавқатҷон Мираҳматович дар мавзӯи «Флора ва экологияи обсабзҳои сабз (Chlorophyta) ҳавзаҳои обии Тоҷикистони Шимолӣ ва водии Зарафшон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси “03.02.01. –ботаника” барои дифо тавсия карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи шӯъбаи флора ва систематикаи растаниҳои Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИТ қабул карда шуд.

Дар ҷаласа иштирок намуданд: 12 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: Тарафдор - 12 нафар, зид - 0 нафар, бетараф - 0 нафар; протоколи №10 аз 19.04.2022 с.

**Раиси ҷаласаи Шӯъбаи флора
ва систематикаи растаниҳо,
сарҳодими илми- н. и. б.**

А. С. Давлатов

Котиб

С. Садиева

Нозири калони шӯъбаи кадрҳо

Н. С. Умарова

19.04.с.2022

